

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvn parantamisesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvn parantamisesta annettua lakia väliaikaisesti siten, että valtio maksaisi merenkulun tukena työntäjille takaisin työnantajan sairausvakuutusmaksun, työnantajan osuuden työttömyysvakuutusmaksusta, ryhmähenkivakuutusmaksusta sekä työnantajan osuuden vapaaehtoisesta vapaa-ajan tapaturmavakuutus- ja vapaa-ajan lisävakuutusmaksusta. Ehdotuksella ei muutettaisi muita tukitekiöitä.

Esityksen tavoitteena on pyrkiä lieventämään covid-19-pandemian merenkulkualalle aiheuttamia taloudellisia vahinkoja ja tukea elinkeinoelämän kilpailukykyä. Myös merikuljetusten ja toimitusketjujen jatkuvuutta pyritään edistämään, koska niillä on keskeinen merkitys yhteiskunnan ja elinkeinoelämän toimivuudelle.

Lakia sovellettaisiin vain vuonna 2020 aiheutuneiden kustannusten perusteella maksettavaan tukeen.

Esitys liittyy valtion vuoden 2021 täydentävään talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2021 ja se olisi voimassa vuoden 2021 loppuun.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
3 Tavoitteet	5
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	6
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	6
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	6
5 Lausuntopalaute	7
6 Säännöskohtaiset perustelut.....	9
7 Voimaantulo	10
8 Suhde muihin esityksiin.....	10
LAKIEHDOTUS	11
Laki meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta	11
LIITE	13
RINNAKKAISTEKSTI.....	13
Laki meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta	13

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Suomen yhteiskunta ja elinkeinoelämän toiminta ovat pitkälti riippuvaisia meriteitse tapahtuvista tavarakuljetuksista. Lähes 90 prosenttia Suomen viennistä ja 80 prosenttia tuonnista kulkee meritse. Matkustaja-autolautat ovat aikataulutettuine linjaliikenteineen olennainen osa Suomen logistisessa kokonaisketjussa. Suomeen meriteitse kuljetettavasta tavarasta noin 10 prosenttia kuljetetaan matkustaja-autolautoilla (2000-2018). Matkustaja-autolauttojen merkitys on lisääntynyt viime vuosina. Matkustaja-autolautoilla kuljetetaan kappaletavaraviennistä yli 60 prosenttia ja kappaletavaratuonnista 50 prosenttia. Kappaletavara on tyypillisesti valmistuotteita, kuten elintarvikkeita ja muita päivittäistavara- ja kulutustuotteita.

Varustamoille myönnettävästä välillisiä työvoimakustannuksia alentavasta tuesta (”miehistötuki”) säädetään meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetussa laissa (1277/2007, ”miehistötukilaki”). Suomi on notifioinut tukiohjelman komissiolle ja tukeen sovelletaan komission päätöstä SA. 35110 (2012/N). Nykyinen miehistötukilaki on ollut voimassa vuodesta 2008 lähtien, jolloin edellä mainittu laki korvasi ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain (1707/1991). Tuen saamisen edellytyksenä on, että alus on merkitty laissa tarkoitettuun kauppa-alusluetteloon ja että alus on tukivuoden aikana toiminut pääasiassa tukeen oikeuttavassa meriliikenteessä. Valtion toteutunut miehistötuki merenkululle oli noin 84,3 miljoonaa euroa vuonna 2018 ja noin 86,8 miljoonaa euroa vuonna 2019. Vuoden 2019 lopussa kauppa-alusluetteloon oli merkittynä 100 lastialusta ja 16 matkustaja-alusta. Aluksilla työskenteli merimiesammateissa lähes 7 000 merenkulkijaa.

Miehistötukilain perusteella varustamoille maksettavaa tukea leikattiin merimieseläkejärjestelmän uudistamisen yhteydessä vuonna 2016. Merimieseläkejärjestelmän etuuksien ja rahoituksen uudistamista valmisteltiin sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asettamassa työryhmässä vuonna 2014, jonka esitysten pohjalta hallitus antoi eduskunnalle esityksen merimieseläkelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 321/2014 vp). Esityksessä ehdotettiin muutettavaksi merimieseläkelakia (1290/2006), merimieseläkelain voimaanpanosta annettua lakia (1291/2006), tuloverolakia (1535/1992) ja miehistötukilakia.

Merimieseläkejärjestelmän uudistuksella oli tarkoitus nostaa keskimääräistä eläkkeellesiirtymiskäyttäjämerimieseläkejärjestelmässä ja yhtenäistää merenkulkijoiden eläketurvaa muiden työntekijöiden työeläketurvan kanssa. Lisäksi tavoitteena oli vähentää pitkällä aikavälillä merimieseläkejärjestelmän kustannuksia ja niihin kohdistuvaa valtion osuutta. Tällöin katsottiin, että valtion merimieseläkkeiden rahoitukseen käyttämän osuuden vähentäminen ei kuitenkaan ole perusteltua, jos valtion menot samalla lisääntyvät muiden tukijärjestelmien tai verotuksen kautta vastaavasti tai jopa enemmän. Sen vuoksi merimieseläkejärjestelmään ehdotettujen muutosten yhteydessä ehdotettiin tehtäväksi muutoksia myös merenkulun tukiin ja verotukseen (HE 321/2014 vp - Hallituksen esitys eduskunnalle merimieseläkelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta).

Muutoksen yhteydessä miehistötukilain 11 §:ää muutettiin siten, että valtio maksoi miehistötukilain mukaisena merenkulun tukena takaisin työnantajille vuodesta 2016 lukien työnantajan eläkevakuutusmaksun, työnantajan tapaturmavakuutusmaksun ja työntekijöiden ennakonpidätykset. Tukena ei enää maksettu työnantajan sosiaaliturvamaksua, työnantajan osuutta työttömyysvakuutusmaksusta, työnantajan osuutta ryhmähenkivakuutusmaksusta eikä työnantajan osuutta vapaaehtoisesta vapaa-ajan tapaturmavakuutus- ja vapaa-ajan lisävakuutusmaksusta.

HE 209/2020 vp

Miehistötukilain 12 §:ää muutettiin lisäksi lailla (940/2016) vuodesta 2017 alkaen niin, että jos rajoitetusti verovelvollisen työntekijän osalta on lähdeveron sijasta maksettu ennakonpidätys, tuki palautetaan 11 §:n mukaisesti. Muutokset tulivat voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016 ja niitä sovellettiin 1 päivänä tammikuuta 2016 ja sen jälkeen aiheutuneista kustannuksista maksettavaan tukeen.

Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu palautettiin väliaikaisesti miehistötuen piiriin meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetulla lailla (1176/2018) vuonna 2018. Lakia sovellettiin vain vuonna 2018 aiheutuneiden kustannusten perusteella maksettavaan tukeen.

Uuden koronaviruksen (SARS-CoV 2) aiheuttaman covid-19-pandemian pitkittyminen ja paheneminen syksyllä 2020 on aiheuttanut vakavia ongelmia Suomen elinkeinoelämälle ja merenkulkuelinkeinolle. Erityisesti matkustaja-alusvarustamot ovat kärsineet rajusti vähentyneistä matkustajamääristä, mikä on nopeasti vaikuttanut säännöllistä reittiliikennettä liikennöivien alusten toiminnan taloudelliseen kannattavuuteen. Korona-pandemian pitkittyminen on myös vaikuttanut lastialusten toimintaedellytyksiin. Nyt tehtävän väliaikaisen ja kertaluonteisen muutoksen tarkoituksena olisi tukea varustamoita poikkeuksellisesta covid-19-pandemiasta johtuen. Väliaikaisella muutoksella ei otettaisi kantaa merimieseläkejärjestelmän uudistamisen tavoitteiden toteutumiseen miltään osin.

Pääministeri Sanna Marinin hallitus on ryhtynyt ripeisiin toimenpiteisiin yhteiskunnan toiminnan turvaamiseksi sekä elinkeinoelämän ahdingon helpottamiseksi. Osana näitä tukitoimenpiteitä esitetään, että valtio maksaisi merenkulun tukena varustamotyönantajille takaisin työnantajan sairausvakuutusmaksun, työnantajan osuuden työttömyysvakuutusmaksusta, ryhmähenkivakuutusmaksusta sekä työnantajan osuuden vapaaehtoisesta vapaa-ajan tapaturmavakuutus- ja vapaa-ajan lisävakuutusmaksusta. Ehdotuksella ei muutettaisi muita tukitekoja eikä tukien maksuaikataulua.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä yhteistyössä Liikenne- ja viestintäviraston kanssa.

Esityksen kiireellisyyden vuoksi tavanomaisista lainvalmistelua koskevista lausunto- ja kuulemisohjeista on jouduttu poikkeamaan. Hallituksen esitysluonnos on ollut lausuntokierroksella 22.10.2020-26.10.2020.

Lausunnot pyydettiin 11 eri taholta, joiden joukossa oli muun muassa valtiovarainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen Varustamot ry, Suomen merimiesunioni SMU ry, Suomen konepäällystöliitto ry sekä Suomen Laivanpäällystöliitto ry. Esitys oli myös vapaasti lausuttavana lausuntopalvelu.fi -palvelussa. Lausunnot saatiin yhteensä 9 taholta.

Kooste lausunnoista löytyy valtioneuvoston Hankeikkunasta (LVM065:00/2020).

2 Nykytila ja sen arviointi

Miehistötuen tarkoituksena on Suomen lipun alla purjehtivien alusten kansainvälisen kilpailukyvyn parantaminen sekä suomalaisen huoltovarmuuden turvaaminen. Lisäksi tavoitteena on

säilyttää riittävä suomalainen merenkulkijaväestö. Miehistötukena varustamoille palautetaan meripalkoista suoritettavat verot ja erät työnantajan sivukulut siten, että tarkoituksena on tukikelpoisten verojen ja sosiaaliturvamaksujen palauttaminen työnantajalle pääosin. Tuella pyritään laskemaan suomalaisten merimiesten työllistämisen kustannuksia suomalaisille työnantajille ja sitä kautta tukemaan varustamoiden kustannuskilpailukykyä kansainvälisessä toimintaympäristössä. Tukena palautettavat tukitekiäjät ovat aluksella työskennelleiden ennakonpidätyksenalaista merityötuloa saaneiden yleisesti ja rajoitetusti verovelvollisten osalta seuraavat suoritukset: merityötulosta toimitettu ennakonpidätys, työnantajan osuus merimieseläkemaksusta ja työnantajan osuus tapaturmavakuutusmaksusta. Muiden rajoitetusti verovelvollisten eli lähdeverotuksessa olevien merenkulkijoiden osalta palautettavat tukitekiäjät ovat palkkatulosta toimitettu lähdevero ja työnantajan sairausvakuutusmaksu. Käytännössä hakijoille palautetaan miehistötukena takaisin niiden valtiolle, Merimieseläkekassalle ja vakuutusyhtiölle maksamia työnantajan osuuksia henkilöstökustannuksista. Tukena voidaan palauttaa vain sellaisia veroja ja muita työnantajasuorituksia, jotka on ensin maksettu Suomeen.

Tukea haetaan lasti- ja matkustaja-aluksille kirjallisella hakemuksella tukijakoittain tukiviranomaisena toimivalta Liikenne- ja viestintävirastolta. Matkustaja-aluksen, joka saa kuljettaa enemmän kuin 120 matkustajaa, tukijako on yksi kalenterikuukausi Verohallinnolle toimitettujen suoritusten osalta. Muutoin tukijako on puoli vuotta. Käytännössä tukea haetaan sähköisen asioinnin kautta. Hakemuksesta tulee ilmetä vaadittu tuki ja sen perusteet ja hakijan on annettava oikeat ja riittävät tiedot tuen myöntämisen kannalta tarpeellisista seikoista. Tukea haetaan tukijakoittain tukiviranomaiselle toimitetulla hakemuksella kolmen kuukauden kuluessa kunkin tukijakson päättymisestä. Tukijaksot ovat 1.1.–30.6. ja 1.7.–31.12. Lisäksi matkustaja-aluksille haetaan kuukausittaista tukea Verohallinnolle maksettavien suoritusten osalta. Muut tukitekiäjät (merimieseläkevakuutusmaksu ja tapaturmavakuutusmaksu) matkustaja-alusten osalta palautetaan puolivuositain. Verot ja maksut palautetaan tukena puolivuositain keskimäärin noin puoli vuotta jälkikäteen, lukuun ottamatta suurten matkustaja-alusten osalta Verohallinnolle toimitettavia suorituksia (ennakonpidätys, lähdevero ja työnantajan sairausvakuutusmaksu), jotka palautetaan kuukausittain hakemuksesta keskimäärin noin 2–3 kuukauden kuluessa maksun tapahtumisesta.

Euroopan komissio valvoo Suomen miehistötukiohjelman noudattamista ja puuttuu toimenpiteisiin, jotka ovat vastoin hyväksytyyn tukiohjelman ehtoja tai Euroopan unionin oikeutta. Tukiohjelmaa koskevat muutokset tulee ilmoittaa etukäteen komissiolle, eikä muutoksia saa panna täytäntöön ilman komission hyväksyntää. Käytännössä vain hallinnollisuonteiset ja muut pienimuotoiset muutokset ovat sellaisia, joita ei tarvitse ilmoittaa komissiolle. Nyt käsillä olevassa ehdotuksessa olisi kyse väliaikaisesta muutoksesta. Tukeen palautettavaksi ehdotetut erät on notifioitu komissiolle vuonna 2012, minkä vuoksi muutosta ei tarvitsisi ilmoittaa enakkoon komissiolle. Esitetty muutos ei poikkeaisi Suomen notifioimasta tukiohjelmasta SA. 35110 (2012/N).

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on osaltaan lieventää Covid-19 -pandemian merenkulkualalle aiheuttamia taloudellisia vahinkoja ja tukea elinkeinoelämän kilpailukykyä. Myös merikuljetusten ja toimintatuketuksen jatkuvuutta pyritään tukemaan niiden yhteiskunnalle keskeisen merkityksen vuoksi.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että valtio maksaisi merenkulun tukena työnantajille takaisin työnantajan sairausvakuutusmaksun, työnantajan osuuden työttömyysvakuutusmaksusta, ryhmähenkivakuutusmaksusta sekä työnantajan osuuden vapaaehtoisesta vapaa-ajan tapaturmavakuutus- ja vapaa-ajan lisävakuutusmaksusta. Ehdotuksella ei muutettaisi muita tukitekoja. Lakia sovellettaisiin vain vuonna 2020 aiheutuvien kustannusten perusteella maksettavaan tukeen.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Vuonna 2016 tuen piiristä poistettujen tukierien palauttaminen miehistötuen piiriin vuodelta 2020 lisäisi valtion kustannuksia vuonna 2021 yhteensä noin 6-7 miljoonaa euroa. Valtion toteutunut miehistötuki merenkululle oli noin 84,3 miljoonaa euroa vuonna 2018 ja noin 86,8 miljoonaa euroa vuonna 2019. Vuonna 2020 maksettavan miehistötuen määrän arvioidaan olevan noin 75-76 miljoonaa euroa. Tukimäärän merkittävä pudotus edellisvuosiin verrattuna johtuu koronapandemiasta aiheutuneista lomautuksista suomalaisilla aluksilla, ja siitä seuraten pienempänä tehtynä erityyppisenä ja siitä toimitettuina työnantajasuorituksina.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021 talousarviossa on varattu (momentille 31.20.43) 89 000 000 euron arviomääräraha meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyyn parantamiseen. Momentille ehdotetun määrärahan pitäisi kattaa muutoksesta aiheutuva tukimäärän nousu, sillä ensi vuonna myönnettävän tuen määrän arvioidaan kuitenkin olevan aikaisempia vuosia alempi, koska varustamot ovat lomautaneet syksyllä 2020 henkilöstöään laajasti.

Covid-19 -pandemian vaikutukset näkyvät miehistötuen määrässä ja siten valtion budjetissa viiveellä, koska tuki maksetaan jälkikäteen jo maksettujen työnantajasuoritusten perusteella. Vuonna 2021 tukea maksetaan 1.7.2020—30.6.2021 välisenä aikana syntyneistä kustannuksista. Matkustaja-aluksilla, jotka saavat kuljettaa enemmän kuin 120 matkustajaa, tuki vastaa verohallinnolle toimitettujen ja maksettujen työnantajasuoritusten osalta ennakonpidätysten, työnantajan sairausvakuutusmaksujen sekä lähdeveron määrää ajalta 1.11.2020—31.10.2021.

Ehdotettujen tukierien taloudellinen vaikutus on arvioitu 2020 alkuvuoden tukihakemusten palkkamäärien suuruuden perusteella, jonka myötä koronapandemian vaikutuksia on jo havaittavissa suomalaisilla kauppa-aluksilla tehtyyn työhön nähden. Tämän perusteella on laskettu tukivuodelle 2020 ennakoitavissa oleva miehistötukilain 11 §:n tuen määrän perustana oleva aluksilla tehdyn ennakonpidätyksenalaisen erityyppisen määrän. Vuonna 2020 työnantajan sairausvakuutusmaksun suuruus oli 1,34 prosenttia työntekijöille maksettavien palkkojen yhteismäärästä. Työnantajan sairausvakuutusmaksun suuruudeksi arvioidaan noin 2,5 miljoonaa euroa. Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu on porrastettu työnantajan maksaman palkkasumman mukaan siten, että vuonna 2020 se on 0,45 prosenttia 2 125 500 euroon asti ja sen ylittävältä osalta 1,70 prosenttia palkkasummasta. Työttömyysvakuutusmaksun osalta vaikutus on noin 2,6 miljoonaa euroa. Keskimääräinen ryhmähenkivakuutusmaksu on ollut keskimäärin hieman alle 0,1 prosenttia palkkasummasta. Myös vapaaehtoisen vapaa-ajan vahinkovakuutuksen ja vapaa-ajan lisävakuutusmaksun suuruus vaihtelee vakuutusyhtiöittäin ja varustamokohtaisesti. Edellä mainittujen ryhmähenki- ja vapaa-ajan vahinkoja koskevien vakuutusten, huomioiden

mahdollinen vapaa-ajan lisävakuutusmaksu, maksujen yhteenlasketuksi suuruudeksi on arvioitu noin 1 prosentti aluksilla tehdystä työstä maksetuista palkoista eli yhteensä noin 1,9 miljoonaa euroa. Yhteenlaskettu ehdotettujen tukierien suuruus on arviolta noin 6,0-7,0 miljoonaa euroa tukivuoden 2020 ajalta.

Ehdotettujen tukierien palauttaminen miehistötuen piiriin lisäisi varustamojen saamaa tukea noin 6-7,0 miljoonaa euroa vuonna 2021. Varustamokohtaisesti vuoden 2020 ajalta maksettava tuki lisääntyisi varustamon merenkulkijoiden määrästä riippuen muutamasta tuhannesta eurosta noin puoleentoista miljoonaan euroon, mediaaniltaan reilu viisikymmentä tuhatta euroa, varustamo kohden. Ehdotetusta tukimäärän lisäyksestä noin kolmeviidennestä kohdistuisi matkustaja-aluksille maksettavaan tukeen ja kaksiviidennestä lastialuksille. Varustamojen kannalta ehdotettujen tukierien palauttaminen tukijärjestelmän piiriin parantaisi varustamoiden maksuvalmiutta. Erityisesti esitys hyödyttäisi suuria matkustajavarustamoita, jotka työllistävät eniten ja jotka ovat kärsineet rajusti vähentyneistä matkustajamääristä. Ehdotettujen tukierien hakeminen ja käsitteleminen loppuvuoden 2020 tukien kanssa samassa yhteydessä olisi varustamojen näkökulmasta vähiten hallinnollista työtä aiheuttava.

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotettujen tukierien väliaikainen palauttaminen tukikelpoisten maksujen piiriin lisää tukiviranomaisen työtä tukijakson 1.7.–31.12.2020 koskevien hakemusten osalta. Tukiviranomaisten työtä ja hallinnollista taakkaa poistaisi kuitenkin se, että palautettavia tukieriä koskeva hakemus voitaisiin käsitellä yhdessä tukijakson normaalin tukihakemuksen kanssa vuoden 2021 puolella.

Yhteiskunnalliset vaikutukset

Suomen lipun alla purjehtivien alusten kansainvälinen kilpailukyky vaikuttaa suoraan työllisten suomalaisten merenkulkijoiden määrään ja laajemminkin suomalaisen meriklusterin laajuuteen ja siihen, että alan asiantuntemus ja osaaminen pysyvät Suomessa. Esitys tukee tämän tavoitteen saavuttamista. Kansainvälisen kilpailukyvyn kautta tavoitteena on myös osaltaan turvata huoltovarmuutta, vaikka huoltovarmuuden turvaamisessa käytetään myös muita keinoja. Huoltovarmuuden perustana tällöin on, että Suomen lipun alla oleviin aluksiin sovelletaan Suomen lakia sekä normaalioloissa että poikkeusoloissa. Esitys lieventäisi koronaviruspandemian elinkeinoelämälle aiheuttamia taloudellisia vahinkoja sekä antaisi paremmat taloudelliset valmiudet sopeutua tilanteeseen ja tukisi elinkeinoelämän kilpailukykyä ja siten myös suomalaista huoltovarmuutta. Erityisesti esitys tukisi merikuljetusten jatkuvuutta, millä olisi suuri yhteiskunnallinen merkitys.

5 Lausuntopalaute

Esitys on valmisteltu yhteistyössä Liikenne- ja viestintäviraston kanssa. Lausunnot pyydettiin 11 eri taholta, joiden joukossa oli muun muassa valtiovarainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, Suomen Varustamot ry, Suomen merimiesunioni SMU ry, Suomen konepäällystöliitto ry sekä Suomen Laivanpäällystöliitto ry. Esitys oli myös vapaasti lausuttavana lausuntopalvelu.fi -palvelussa. Lausunnot pyydettiin toimittamaan viimeistään 26.10.2020. Lausunto saatiin yhteensä 9 taholta. Yleisesti katsoen, esitystä kannatettiin lausuntokierroksella.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö totesi lausunnossaan, ettei sillä ole huomautettavaa esityksestä.

Merimieseläkekassa totesi lausunnossaan, että se pitää miehistötukilain väliaikaista muuttamista koskevaa esitystä perusteltuna. Koronaviruksen aiheuttamat taloudelliset ongelmat varustamoille ovat todella suuria, minkä takia Merimieseläkekassan mukaan valtion tuen väliaikainen lisääminen on välttämätöntä suomalaisen varustamotoiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi.

Suomen varustamot ry ja *Suomen Konepäällystöliitto ry* totesivat lausunnoissaan kannattavansa esitystä.

Suomen Merimies-Unioni SMU ry kannatti esitystä ja totesi, että täydennetty tuki lisäksi osaltaan elinkeinon edellytyksiä selvitä pandemian aiheuttamasta taloudellisesta ja operatiivisesta ahdingosta.

Liikenne- ja viestintävirasto totesi lausunnossaan kannattavansa esitystä ja totesi, ettei sillä ole lausuttavaa luonnoksesta.

Huoltovarmuuskeskus totesi lausunnossaan, että huoltovarmuuden kannalta on tärkeää, että Suomen lipun alle on rekisteröitynä erityyppisiä aluksia kriisitilanteiden varalta. Huoltovarmuuskeskukseen mukaan Suomen merenkulun tukipolitiikan tulee olla suunnitelmallista ja enustettavaa, jotta varustamot voivat investoida pitkäkäyttöisiin aluksiin. Väliaikaiset maksujen helpotukset tulee olla linjassa muiden EU valtioiden vastaaviin helpotuksiin, jotta kilpailukyky säilyy. Huoltovarmuuskeskuksen näkemyksen mukaan lyhytaikaisella tuella voitaisiin helpottaa varustamoiden taloutta korona-kriisin aiheuttamassa tilanteessa, mutta tuella ei olisi merkittävää vaikutusta huoltovarmuuteen.

Valtiovarainministeriö totesi lausunnossaan, että merenkulun tukijärjestelmä muodostaa monimutkaisen kokonaisuuden, jossa merenkulkua tuetaan myös sosiaalivakuutusmaksujen kautta. Maksussa tapahtuvat muutokset vaikuttavat myös merenkulun tukeen. Valtiovarainministeriö totesi, että esitetty lakimuutos lisää valtion määräraharvetta 6-7 milj. eurolla vuonna 2021 eikä se siten ole valtion talousarvion kannalta kustannusneutraali, kuten esityksessä on annettu ymmärtää.

Valtiovarainministeriö totesi lausunnossaan myös, että tukitoimenpiteiden väliaikaisuus ja ajallinen kohdentuminen huomioiden lain voimassaoloajan lyhentämistä tulisi arvioida, kun sen nyt on esitetty olevan voimassa vuoden 2021 loppuun asti. Valtiovarainministeriö nosti lausunnossaan esiin myös, että koronavirusepidemiaan liittyvien negatiivisten vaikutusten pienentämiseksi hallitus on jo päättänyt useista erilaisista tukitoimista. Taloudellisen aktiviteetin heikkenemisellä ja vuoden 2020 lisätalousarvioihin sisältyneillä elvyttävillä toimenpiteillä on merkittävä vaikutus julkisen ja valtiontalouden rahoitusasemaan. Vallitsevassa tilanteessa käyttöön otettavia tukitoimenpiteitä ja niiden mitoitusta pohdittaessa ei voida lähteä siitä, että välittömästi otetaan käyttöön kaikki mahdolliset keinot. Erilaisia tukitoimenpiteitä on tarpeen tarkastella osana sitä kokonaisuutta, jonka muodostavat hallituksen tähänastiset linjaukset ja valmisteilla olevat toimet. Tavoitteena tulee olla se, että julkisen sektorin voimavarat tulevat kohdennetuksi siten, että niiden vaikuttavuus muodostuu mahdollisimman suureksi. Valtiovarainministeriön mukaan merenkulkualaa on jo nyt tehdyillä huoltovarmuuteen liittyvillä päätöksillä tuettu merkittävästi. Ottaen huomioon kaikki tehdyt päätökset, tulisi arvioida, mikä on tarkoituksenmukaisin tapa tukea eniten vaikeuksissa olevia varustamoita.

Työ- ja elinkeinoministeriö piti esitystä perusteltuna ja totesi, että koko maan talouden ja myös huoltovarmuuskriittisten toimintojen jatkuvuuden kannalta on keskeistä, että autolauttojen kapasiteettivara-ohjeet kulkee esteettä kaikissa olosuhteissa. Esillä oleva esitys auttaisi osaltaan vaikeuksissa olevaa merenkulkualaa pienentämällä niiden kuluja. Tämä heijastuisi myönteisesti siten myös huoltovarmuuden turvaamiseen.

6 Säännöskohtaiset perustelut

11 § *Yleisesti verovelvollisen merenkulkijan merityötulon perusteella maksettavan tuen määrä.* Pykälään esitetään lisättäväksi uudet kohdat 4-7.

Nykyisin tukena maksetaan tuloverolain (1535/1992) 9 §:n mukaisen yleisesti verovelvollisen merenkulkijan osalta määrä, joka vastaa tukijaksolta maksettua: 1) tuloverolain 74 §:ssä tarkoitettua merityötulosta toimitettua ennakonpidätystä, joka on toimitettu merityötuloa varten määrätyn ennakonpidätysprosentin mukaisesti; tukea ei kuitenkaan makseta siltä osin kuin ennakonpidätystä on ennakkoperintälain (1118/1996) 17 §:n nojalla korotettu; 2) työnantajan merimieseläkelain (1290/2006) 141 §:ssä säädettyä eläkevakuutusmaksua; merimieseläkelain 141 a §:ssä säädettyä työnantajan eläkevakuutusmaksun korotusta tai alennusta ei huomioida maksettavan tuen määrässä; sekä 3) työnantajan osuutta tapaturmavakuutusmaksusta. Esityksessä ehdotetaan, että tukikelpoiseksi kustannukseksi palautettaisiin työnantajan sairausvakuutusmaksu, työntäjän osuus työttömyysvakuutusmaksusta, työnantajan osuus ryhmähenkivakuutusmaksusta, sekä työnantajan osuus vapaaehtoisesta vapaa-ajan tapaturmavakuutus- ja vapaa-ajan lisävakuutusmaksusta. Tällöin tukena maksettaisiin myös yleisesti verovelvollisen merenkulkijan ja sellaisen miehistökilain 12 §:n 2 momentissa tarkoitettua rajoitetusti verovelvollisen merenkulkijan osalta, jonka osalta on lähdeveron sijasta maksettu ennakonpidätystä, määrä, joka vastaa edellä mainittuja tukijaksosia maksettua työntäjän maksuja.

Pykälän 4 kohdan mukaan tukena maksettaisiin ennakonpidätyksessä olevien merenkulkijoiden osalta määrä, joka vastaa tukijaksolta maksettua työnantajan sairausvakuutusmaksua. Työnantajan sairausvakuutusmaksusta säädetään työnantajan sairausvakuutusmaksusta annetussa laissa (771/2016). Työnantajan sosiaaliturvamaksun maksuprosentista säädetään vuosittain valtioneuvoston asetuksella. Vuonna 2020 työnantajan sairausvakuutusmaksun suuruus oli 1,34 prosenttia työntekijöille maksettavien palkkojen yhteismäärästä (valtioneuvoston asetus 1068/2019, 3 §). Työnantaja on velvollinen maksamaan työnantajan sairausvakuutusmaksun, jos työntekijä on sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaan Suomessa vakuutettu.

Pykälän 5 kohdan mukaan tukena maksettaisiin ennakonpidätyksessä olevien merenkulkijoiden osalta määrä, joka vastaa tukijaksolta maksettua työnantajan osuutta työttömyysvakuutusmaksusta. Työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa (555/1998) säädetään työnantajan työttömyysvakuutusmaksun perusteista. Nämä maksut määrätään työnantajalle ja työntekijälle lain 2 §:n mukaan siten, että laissa säädetty Työllisyysrahasto voi suoriutua sen vastattavana olevien työttömyysetuuksien ja aikuiskoulutustuen rahoituksesta ja muista säädettyistä tehtävistä. Lain 18 §:ssä säädetään työttömyysvakuutusmaksun määrästä. Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu on porrastettu työnantajan maksaman palkkasumman mukaan siten, että vuonna 2020 se on 0,45 prosenttia 2 125 500 euroon asti ja sen ylittävältä osalta 1,70 prosenttia palkkasummasta.

Pykälän 6 kohdan mukaan tukena maksettaisiin ennakonpidätyksessä olevien merenkulkijoiden osalta määrä, joka vastaa tukijaksolta maksettua työnantajan osuutta ryhmähenkivakuutusmaksusta. Ryhmähenkivakuutusmaksu peritään tapaturmavakuutusmaksun yhteydessä. Maksu laskutetaan erillisellä laskulla samasta palkkasummasta kuin työttömyysvakuutusmaksu. Ryhmähenkivakuutusmaksun suuruus vaihtelee vakuutusyhtiöittäin. Keskimääräinen ryhmähenkivakuutusmaksu on ollut hieman alle 0,1 prosenttia palkkasummasta.

Pykälän 7 kohdan mukaan tukena maksettaisiin ennakonpidätyksessä olevien merenkulkijoiden osalta määrä, joka vastaa tukijaksolta maksettua työnantajan osuutta vapaaehtoisesta vapaa-ajan

tapaturmavakuutus- ja vapaa-ajan lisävakuutusmaksusta. Merenkulkijoita koskevista vapaa-ajan tapaturmavakuutuksista on neuvoteltu merenkulkualan työmarkkinajärjestöjen välillä ja varustamo on sen mukaisesti velvoitettu ottamaan mainitun vakuutuksen. Niitä koskevat ehdot ja maksut määrää vakuutusyhtiö. Työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 25 luvussa säädetään vapaaehtoisesta vapaa-ajan tapaturmavakuutuksesta.

14 §. Tuen hakeminen. Pykälän 3 momenttia esitetään muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin sääntö, jonka mukaan tukivuoden 1.1.–31.12.2020 työnantajan sairausvakuutusmaksua, työnantajan osuutta työttömyysvakuutusmaksusta, ryhmähenkivakuutusmaksusta, vapaaehtoisesta vapaa-ajan tapaturmavakuutus- ja vapaa-ajan lisävakuutusmaksusta vuoden 2020 tukivuodelta olisi haettava viimeistään 31 päivänä maaliskuuta 2021. Menettely poikkeaisi pääsäännöstä, jonka mukaan tukea haetaan tukijaksoittain tukiviranomaiselle toimitetulla hakemuksella kolmen kuukauden kuluessa kunkin tukijakson päättymisestä. Ehdotettu poikkeava menettely on tarpeen, jotta työttömyysvakuutusmaksun hakemiselle tukena takaisin olisi varattuna riittävästi aikaa ja voitaisiin pienentää tukiviranomaisen hallinnollista taakkaa.

16 §. Tarvittavat tiedot ja selvitykset. Pykälän 4 momenttia muutettaisiin siten, että momenttiin lisätään viittaus hakijan velvollisuuteen toimittaa tukiviranomaiselle Työllisyysrahaston todistus, joka tarvitaan työnantajan osuuden työttömyysvakuutusmaksuista maksamiseksi tukena vastaavan sisältöisenä kuin ennen lain 940/2016 voimaantuloa. Lailla 940/2016 miehistötukilain 4 momenttia muutettiin siten, että momentista poistettiin viittaus velvollisuuteen toimittaa Työttömyysvakuutusrahaston todistus. Muutos perustui tuolloin siihen, että työttömyysvakuutusmaksu ei enää 1 päivästä tammikuuta 2016 alkaen oikeuttanut laissa tarkoitettuun tukeen (lakimuutos 298/2015). Tuolloin momenttia muutettiin vastaamaan lain 11 §:n vuoden 2016 alusta voimaantullutta muutosta, jolloin mm. työnantajan osuus työttömyysvakuutusmaksuista poistettiin tukikelpoisten maksujen piiristä (HE 321/2014 vp s. 16–17). Lisäksi pykälään tehtiin kielellisiä tarkistuksia.

7 Voimaantulo

Lain ehdotetaan tulevan voimaan 1.1.2021 ja olemaan voimassa 31.12.2021 saakka. Lakia sovellettaisiin vain vuonna 2020 aiheutuvien kustannusten perusteella maksettavaan tukeen.

8 Suhde muihin esityksiin

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2021 täydentävään talousarvioon ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan väliaikaisesti meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain (1277/2007) 11 §, 14 §:n 3 momentti ja 16 §:n 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 11 § laissa 298/2015 sekä 14 §:n 3 momentti ja 16 §:n 4 momentti laissa 940/2016, seuraavasti:

11 §

Yleisesti verovelvollisen merenkulkijan merityötulon perusteella maksettavan tuen määrä

Tukena maksetaan tuloverolain (1535/1992) 9 §:n mukaisen yleisesti verovelvollisen merenkulkijan osalta määrä, joka vastaa tukijaksolta maksettua:

1) tuloverolain 74 §:ssä tarkoitettua merityötulosta toimitettua ennakonpidätystä, joka on toimitettu merityötuloa varten määrätyn ennakonpidätysprosentin mukaisesti; tukea ei kuitenkaan makseta siltä osin kuin ennakonpidätystä on enakkoperintälain (1118/1996) 17 §:n nojalla korotettu;

2) työnantajan merimieseläkelain (1290/2006) 141 §:ssä säädettyä eläkevakuutusmaksua; mainitun lain 141 a §:ssä säädettyä työnantajan eläkevakuutusmaksun korotusta tai alennusta ei huomioida maksettavan tuen määrässä;

3) työnantajan osuutta tapaturmavakuutusmaksusta;

4) työnantajan sairausvakuutusmaksua;

5) työnantajan osuutta työttömyysvakuutusmaksusta;

6) työnantajan osuutta ryhmähenkivakuutusmaksusta; sekä

7) työnantajan osuutta vapaaehtoisesta vapaa-ajan tapaturmavakuutus- ja vapaa-ajan lisävakuutusmaksusta.

14 §

Tuen hakeminen

Tukea haetaan tukijaksoittain tukiviranomaiselle toimitetulla hakemuksella kolmen kuukauden kuluessa kunkin tukijakson päättymisestä. Työnantajan sairausvakuutusmaksua, työnantajan osuutta työttömyysvakuutusmaksusta, ryhmähenkivakuutusmaksusta, vapaaehtoisesta vapaa-ajan tapaturmavakuutus- ja vapaa-ajan lisävakuutusmaksusta tukivuodelta 2020 on haettava viimeistään 31 päivänä maaliskuuta 2021.

16 §

Tarvittavat tiedot ja selvitykset

HE 209/2020 vp

Hakijan on toimitettava tukijaksoittain tukiviranomaiselle vakuutusyhtiön ja Työllisyysrahas-
ton antamat aluskohtaiset selvitykset tukijaksolta maksetuista merityötuloon perustuvista
11 §:ssä tarkoitetuista vakuutusmaksuista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta
2021.

Tätä lakia sovelletaan vuoden 2020 aikana aiheutuvista kustannuksista maksettavaan tukeen.

Helsingissä 5.11.2020

Pääministeri

Sanna Marin

Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka

Liite

Rinnakkaisteksti

Laki

meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti *muutetaan* väliaikaisesti meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain (1277/2007) 11 §, 14 §:n 3 momentti ja 16 §:n 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 11 § laissa 298/2015 sekä 14 §:n 3 momentti ja 16 §:n 4 momentti laissa 940/2016, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 §

11 §

Yleisesti verovelvollisen merenkulkijan merityötulon perusteella maksettavan tuen määrä

Yleisesti verovelvollisen merenkulkijan merityötulon perusteella maksettavan tuen määrä

Tukena maksetaan tuloverolain (1535/1992) 9 §:n mukaisen yleisesti verovelvollisen merenkulkijan osalta määrä, joka vastaa tukijaksolta maksettua:

Tukena maksetaan tuloverolain (1535/1992) 9 §:n mukaisen yleisesti verovelvollisen merenkulkijan osalta määrä, joka vastaa tukijaksolta maksettua:

1) tuloverolain 74 §:ssä tarkoitettua merityötulosta toimitettua ennakonpidätystä, joka on toimitettu merityötuloa varten määrätyn ennakonpidätysprosentin mukaisesti; tukea ei kuitenkaan makseta siltä osin kuin ennakonpidätystä on ennakkoperintälain (1118/1996) 17 §:n nojalla korotettu;

1) tuloverolain 74 §:ssä tarkoitettua merityötulosta toimitettua ennakonpidätystä, joka on toimitettu merityötuloa varten määrätyn ennakonpidätysprosentin mukaisesti; tukea ei kuitenkaan makseta siltä osin kuin ennakonpidätystä on ennakkoperintälain (1118/1996) 17 §:n nojalla korotettu;

2) työnantajan merimieseläkelain (1290/2006) 141 §:ssä säädettyä eläkevakuutusmaksua; merimieseläkelain 141 a §:ssä säädettyä työnantajan eläkevakuutusmaksun korotusta tai alennusta ei huomioida maksettavan tuen määrässä; sekä

2) työnantajan merimieseläkelain (1290/2006) 141 §:ssä säädettyä eläkevakuutusmaksua; *mainitun lain 141 a §:ssä* säädettyä työnantajan eläkevakuutusmaksun korotusta tai alennusta ei huomioida maksettavan tuen määrässä;

3) työnantajan osuutta tapaturmavakuutusmaksusta.

3) työnantajan osuutta tapaturmavakuutusmaksusta;

4) *työnantajan sairausvakuutusmaksua;*

5) *työnantajan osuutta työttömyysvakuutusmaksusta;*

6) *työnantajan osuutta ryhmähenkivakuutusmaksusta; sekä*

HE 209/2020 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

14 §

Tuen hakeminen

Tukea haetaan tukijaksoittain tukiviranomaiselle toimitetulla hakemuksella kolmen kuukauden kuluessa kunkin tukijakson päättymisestä. (11.11.2016/940)

16 §

Tarvittavat tiedot ja selvitykset

Hakijan tulee tukijaksoittain toimittaa tukiviranomaiselle vakuutusyhtiön antama aluskohtainen selvitys tukijaksolta maksetuista merityötuloon perustuvista 11 §:ssä tarkoitetuista vakuutusmaksuista. (11.11.2016/940)

7) työnantajan osuutta vapaaehtoisesta vapaa-ajan tapaturmavakuutus- ja vapaa-ajan lisävakuutusmaksusta.

14 §

Tuen hakeminen

Tukea haetaan tukijaksoittain tukiviranomaiselle toimitetulla hakemuksella kolmen kuukauden kuluessa kunkin tukijakson päättymisestä. *Työnantajan sairausvakuutusmaksua, työnantajan osuutta työttömyysvakuutusmaksusta, ryhmähenkivakuutusmaksusta, vapaaehtoisesta vapaa-ajan tapaturmavakuutus- ja vapaa-ajan lisävakuutusmaksusta tuki- vuodelta 2020 on haettava viimeistään 31 päivänä maaliskuuta 2021.*

16 §

Tarvittavat tiedot ja selvitykset

Hakijan *on toimitettava* tukijaksoittain tukiviranomaiselle vakuutusyhtiön ja *Työllisyysrahaston* antamat aluskohtaiset selvitykset tukijaksolta maksetuista merityötuloon perustuvista 11 §:ssä tarkoitetuista vakuutusmaksuista.